

1862

Τὸ νέον ἔτος ἤρξατο ὑπὸ οἰωνοὺς οὐχὶ εὐμενεῖς. Τὰ φιλόδοξα πάθη εἰς τὴν διοίκησιν, ὥς εἰς ἔρμαιον ἀφορῶντα, ἦσαν λίαν ἠρεθισμένα, καὶ ἡ κοινὴ γνώμη, τὰς φατριαστικὰς φωνασκίας ἐκλαμβάνουσα, ὥς ὑπαγορεύσεις διαπύρου πατριωτισμοῦ, ἦν λίαν ἠρεθισμένη, καὶ ἐξανίστατο ἰδίως κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἀγνοοῦσα τί τῇ προσάπτει κυρίως, καὶ μὴ διορῶσα ὅτι ταύτης τὸ πρῶτον σφαλμα ἦν, ὅτι δὲν εἶχε τὴν ἰσχὺν νὰ διαλύσῃ τὴν σκευωρίαν, καθ' ἣν οὕσα καὶ αὐτὴ σκευωριῶν γέννημα, διότι ἐστηρίζετο εἰς βουλήν, ἣτις διὰ σκευωριῶν παρήχθη.

Ἄλλ' ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἐπεκράτει σχετικὴ ἠρεμία, διότι ἡ ἔξω ἀτμοσφαῖρα δὲν εἰσεχώρει μέχρις αὐτῶν. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὑπουργοί, καίτοι κατ' ἀρχὰς ταραχθέντες, ἤρξαντο μέχρι τέλους συμμαριζόμενοι τῆς Αὐλῆς τὴν ἠρεμίαν, ἢ ἐνόμιζον συμφέρουσαν τὴν ταύτης προσποίησιν, ὥστε καὶ ὁ Χριστόπουλος μοι ἔλεγεν ἐν μιᾷ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Ἰανουαρίου, ὅτι οὐδαμῶς βλέπει, ἦν ἐγὼ τῷ παρίστων ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ὑπουργείου, διότι τὰ διαδιδόμενα σκοπὸν μόνον εἶχον τὴν ἐκφόβισιν τοῦ Βασιλέως.

Τὰ διαδιδόμενα ὅμως ἦσαν πυκνὰ καὶ ποικίλα, καί, ἂν οὐχὶ ἄλλο, τοῦλάχιστον τῆς ἀνησυχίας τῆς κοινῆς γνώμης ἀπόδειξις, καὶ ἰδίως διέτρεχον φῆμαι καὶ, ὥς ταχέως ἐφάνη, οὐχὶ ἀδέσποτοι, περὶ προθέσεως τοῦ Βασιλέως τοῦ νὰ καλέσῃ πρωθυπουργὸν τὸν Κανάρην, οὗ τὸ ἔνδοξον ὄνομα ἠλπίζετο πολλοὺς νὰ συνασπίσῃ περὶ τὴν κυβέρνησιν. Πρὸ πολλοῦ δὲ μοι εἶχεν ἤδη εἰπεῖ ὁ Παναγιώτης Σούτσος, μετὰ τῆς ἐπιθυμίας του προτρέχων τῶν περιστάσεων, ὅτι ὁ Κανάρης ταχέως θὰ διορίζετο πρωθυπουργὸς μετ' αὐτοῦ (τοῦ Κ. Σούτσου) ὥς συνυπουργοῦ:

Ἄλλ' ἐγὼ, γνωρίζων τοῦ Βούλγαρη τὴν οὐ μικρὰν νοημοσύνην καὶ τὴν κυβερνητικὴν πεῖραν, καὶ προσέτι ἐλπίζων ἔτι, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ θὰ ἐπανήρχετο καὶ εἰς τὴν ὁδόν, εἰς ἣν ἄλλοτε εἶχον προσπαθήσει νὰ τὸν εἰσαγάγῃ, ἀπεπειρώμενην, ὁμιλῶν τῷ τε ἰδιαιτέρῳ γραμματεῖ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῖς μᾶλλον πλησίον τὴν Αὐλὴν τῶν διπλωματῶν, νὰ πείσω τὸν Βασιλέα ν' ἀποδώσῃ τὴν

186

εὐνοϊάν του εἰς τὸν κ. Βούλγαρη, καὶ καλέσῃ αὐτόν, εἴτε μόνον, εἴτε μετὰ τοῦ κ. Κανάρη, εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Μοὶ ἐμήνυσε δ' ὁ Βασιλεὺς, ὅτι ἐπαινεῖ τὰς ὑπὲρ τοῦ Βούλγαρη προσπάθειάς μου, ὅτε γνωρίζω πῶς ἐκεῖνος πρὸς ἐμὲ εἶχε προσενεχθῇ. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο, καίτοι ἐκτιμῶν αὐτὰς ὡς ἀνιδιοτελεῖς, δὲν τὰς ἀπέκρουσε. Τῷ ἔπεμψα δὲ καὶ ὑπόμνημα, δι' οὗ ἐπροσπάθουν ν' ἀποδείξω τὴν ἀφευκτον ἀνάγκην ἀλλαγῆς ὑπουργείου· ἀλλ' ἄνευ διαλύσεως τῆς Βουλῆς, διότι, ὡς εἶπε ποτέ τις σοφὸς πολιτικός, δύο διαλίσεις ἀντιστοιχοῦσι πρὸς μίαν ἐπανάστασιν, καὶ διότι, εἰς τὴν παροῦσαν τῶν πνευμάτων κατάστασιν, αἱ νέαι ἐκλογαὶ θὰ ἦσαν χεῖρονες τῶν προτέρων, ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεμβῇ ἡ κυβέρνησις, ὅπερ θὰ ἦτο τὸ πάντων χεῖριστον κατ' ἐμέ.

Ὁ Βασιλεὺς ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ ὑπομνήματος, ἀλλὰ συνεπῶς πρὸς τὸν χαρακτηρὰ του, ἐβράδυνεν, ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν, δυστυχῶς, καὶ μοὶ ἔδωκε τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ Βούλγαρη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μὴ διαλύσεως.

Αὕτη ὅμως δὲν ἦτον ἡ πρόθεσις τοῦ Βούλγαρη, ἣθελε Βουλὴν, ἣν αὐτὸς νὰ φέρῃ, δι' ὧν οἶδε τρόπων, ἵνα τὴν ἔχῃ ὑποχείριον. Διὰ τοῦτο, ἐφαίνετο μὲν παραδεχόμενος τὰς προτάσεις τοῦ Βασιλέως, ἀλλ' ἔπειτα πάλιν ὠπισθοδρομεῖ, προὔχώρει μέχρι τινὸς εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Κανάρη, καὶ ἔπειτα διετείνεται ὅτι ὁ Κανάρης τὸν ἀπατᾷ, ἵνα τὸν ἐκθέσῃ. Μέχρις τέλους, ἐρωτηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ κατηγορηματικῶς, ἂν δέχεται τὴν πρωθυπουργίαν ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς μὴ διαλύσεως, καὶ παρακληθεὶς ν' ἀποφανθῇ ἀπροκαλύπτως, εἶπεν, ὅτι τοῦτο ἦν ζήτημα, περὶ οὗ ἐδύνατο ν' ἀποφασίσῃ, ἀφ' οὗ ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἀπάντησις δ' αὕτη, ὡς δολία θεωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, διέκοψε τὰς διαπραγματεύσεις.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰανουαρίου ἡ Βασίλισσα, ἐν ἀταραξίᾳ διατελοῦσα ἐξ ἀγνοίας τῆς καταστάσεως τῆς κοινῆς γνώμης, ἐπεθύμησεν, ἀντὶ χοροῦ, νὰ δοθῶσι παραστάσεις εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων, διότι τὸ ἔδαφος αὐτῆς δὲν ἐφαίνετο πολὺ στερεὸν δι' ὀρχήσεις, καὶ ἐπεκαλέσθη καὶ τὴν ἐμὴν σύμπραξιν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου, οὗ τὴν πεῖραν δὲν εἶχεν

ἡ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν. Ἀναδεχθεῖς δὲ τὴν ἐντολήν, ἵνα εὐαρεστήσω τῇ Α. Μ., καὶ προκειμένου νὰ παραστῶσι δύο κωμωδίαι, ἡ μὲν Ἑλληνιστί, ἡ δὲ Γαλλιστί, διὰ πρώτην, ἐκλέξας, ἐσύστησα, ἣν ὁ Κλέων εἶχε μεταφράσει ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, τίτλον φέρουσαν «Προσκαλῶ τὸν Ναύαρχον» καὶ ἐτύπωσα αὐτήν, ἵνα εὐχερῶς διανεμηθῇ εἰς τὰ πρόσωπα. Ἐπεμελήθην δὲ καὶ τῶν γυμνασίων, καὶ ἐστρατολόγησά τινας τῶν ἡθοποιῶν, τὴν κυρίαν Ραλοῦν Πέτρου Παπαρηγοπούλου, ἥτις ἦν ἀρίστη εἰς τὸ εἶδός της, τὴν κυρίαν Γρίβα Γαρδικιώτη, τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Κωστῆν καὶ ἄλλους. Ἐλειπεν ὅμως μία τῶν πρωταγωνιστριῶν, καὶ ἡ εὗρεσις αὐτῆς εἶχε μεγάλας τὰς δυσκολίας. Τότε ἀπετάθην εἰς τὴν νέαν καὶ χαρίεσσαν γείτονά μου, τὴν κυρίαν Πικέρνη, θυγατέρα τοῦ κ. Μωραϊτίνη, καὶ τὴν παρεκάλεσα νὰ συμπράξῃ. Ἐδίσταζεν ὅμως, διότι δὲν εἶχε παραστήσει ποτέ, ἀλλ', ἐμψυχωθείσα ὑπ' ἐμοῦ, καὶ θέλουσα νὰ εὐαρεστήσῃ τῇ Βασιλίσσει, μέχρι τέλους ἐδέχθη.

Εἰς τὰ γυμνάσια ὅμως εἶδον μετ' ἀπελπισίας αὐτὴν ἐντελῶς ἀποτυγχάνουσαν, καὶ οὐδὲν ἔχουσαν τὸ φυσικὸν καὶ εὐκαμπόν, εἰς τὴν φωνήν, οὐδ' εἰς τὴν σχηματοποιίαν, καὶ εἰς οὐδὲν ὠφέλουν, οὐδ' αἱ συμβουλαί, οὐδ' αἱ ἐπικρίσεις μου, ὥστε πεπεισμένος ἤμην περὶ τῆς παντελοῦς ἀποτυχίας τῆς ὥραιας νεοσυλλέκτου, ὅτε θὰ ἐνεφανίζετο εἰς τὴν σκηνήν.

Ἀλλ' ὦ ! τῆς ἐκπλήξεως. Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς παραστάσεως, τῇ 30 Ἰανουαρίου 1862, ἡ κυρία Πικέρνη ἐδείχθη ἄλλη ἐξ ἄλλης, καὶ, ὥς ἂν εἶχον ἀφανῶς ὠριμάσει ἐν αὐτῇ τὰ ὀλίγα διδάγματα, ἃ παρ' ἡμῶν ἤκουσε, παρέστησεν, ὥς γνησία ἡθοποιός, μετ' ἀπαρμιλλοῦ χάριτος καὶ λεπτότητος, ἥτις κατέθελξε καὶ ἐκίνησε τὸν κοινὸν ἐνθουσιασμόν. Ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα τὴν ἀνῆρπασε πικρὸς θάνατος ἐν τῇ ἁκμῇ τῆς νεότητος, κεκοσμημένην ὑπὸ πλείστον φυσικῶν καὶ ἠθικῶν θελγῆτρων.

Κατὰ δὲ τὸν Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ ἕτερον ἀνάλογον θέαμα ἐδόθη ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ, συνιστάμενον εἰς **ζώσας εἰκόνας**, ὧν μετέσχον αἱ ὠραιότεραι κυρίαι τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ἄλλαις ἡ κ. Γρίβα καὶ ἡ κ. Ἀντωνιάδη (ἥδη κ. Κυριακοῦ) κ.λ. Καὶ εἰς αὐτοῦ δὲ τὴν παρασκευὴν καὶ τὴν ἐπιτυχίαν ἐπίσης, κληθεῖς, συνετέλεσα.

Διὰ τὸ θέαμα τοῦτο, ἐν ἄλλοις, ἀπητήθησαν καὶ δύο Ἑλληνίδων ἐνδυμασίαι, ἃς, κατὰ διαταγὴν τῆς Βασιλίσσης, ζητηθείσας ἐκ Μεγάρων, ἐκόμισαν, πολυτελεῖς καὶ χρυσοκεντήτους, δύο νέαι καὶ ὡραῖαι χωρικαὶ Μεγαρίδες· ἡ δὲ Βασίλισσα, εὐμενῶς αὐτὰς ἀνταμείβουσα, τὰς προσεκάλεσε νὰ παρακαθήσωσι καὶ αὐταὶ εἰς τὴν ἐσπερίδα, ἐνθα παρὰ πάντων ἐθαυμάζετο ἡ εὐπρεπὴς συγχρόνως καὶ ἄνετος, πάσης δειλίας, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀγροικίας ἀπηλλαγμένη συμπεριφορὰ των. Μόνον δὲ παρετήρησα ὅτι, ὁσάκις ταῖς προσήγοντο ζαχαρωτά, ἐλάμβανον ἄφθονα ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔκρυπτον εἰς τὴν βαθειάν των ζώνην. Ὅτε δὲ ταῖς εἶπον περὶ τούτου, «πῶς ὄχι, μοὶ ἀπεκρίθη ἡ μία, ἐκλήθημεν εἰς τῆς Βασιλίσσης μας, καὶ θὰ ἐπιστρέψωμεν τὰς χεῖρας κενάς, χωρὶς νὰ φέρωμεν εἰς τοὺς ἐδικοὺς μας δεῖγμα κἂν ἐν ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐορτῆς;»

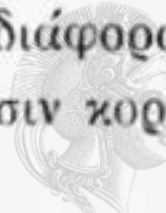
Τὰς ἐγνώριζον δ' ἀμφοτέρως, διότι κατὰ τὸ προλαβὸν ἔτος, ἐπισκεφθεὶς τὰ Μέγαρα, εἶδον ἐμπρὸς καλύβης κείμενον λίθον ἐνεπίγραφον, καὶ ἐπεχείρησα νὰ τὸν ἀντιγράψω. Ἰδὼν δέ με ὁ ἐν τῇ καλύβῃ χωρικός, μοὶ ἔφερεν ὕδωρ καὶ ἔπλυνε τὸν λίθον, ὃν ἀνεγνώρισα, ὥς μέρος τῆς γνωστῆς ἐπὶ Ρωμαίων αὐτοκρατόρων διατιμῆσεως. Ἀφ' οὗ δ' ἐτελείωσα τὴν ἀντιγραφὴν, μὲ παρεκάλεσε νὰ εἰσέλθω ν' ἀναπαυθῶ εἰς τὴν καλύβην. Ἐκεῖ ἡ νέα θυγάτηρ του, ὡραία, ὥς σχεδὸν πᾶσαι αἱ Μεγαρίδες, μία τῶν δύο. αἷτινες εἶχον προσκληθῇ εἰς τὴν Αὐλήν, μοὶ ἔφερε γλυκὸν καὶ καφφέν, ἐν ᾧ ὁ πατήρ της, μετ' ἄλλου τινὸς ἐγχωρίου, συνδιελέγοντο περὶ δημοτικῶν ἐκλογῶν. Ὅτε δ' οἱ δύο ἐξῆλθον ἐπὶ μίαν στιγμὴν,

— Ἐχομεν ἐκλογάς, μοὶ εἶπεν ἡ νέα, καὶ περὶ ἄλλου ἐδῶ τώρα δὲν ἀκούεις.

— Καὶ τοῦτο βεβαίως, τῇ εἶπον, σᾶς δυσαραστεῖ, σᾶς τὰ κοράσια, διότι αἱ ἐκλογαὶ ὀλίγον σᾶς ἐνδιαφέρουν.

— Πῶς δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν; μοὶ ἀπεκρίθη. Ἀπ' αὐτῶν ἐξαορτᾶται ἡ καλὴ ἢ κακὴ κατάστασις τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸν πατέρα μου, δὲν δύναται νὰ μοὶ εἶναι ἀδιάφορον.

Ὅμολογῶ ὅτι ἐξεπλάγην διὰ τὴν τοιαύτην ἀπάντησιν κορα-

σίου ἀγροδιαίτου, διότι ἀξία προσοχῆς ἤθελε μοὶ φανῇ καὶ εἰς τὸ στόμα νεάνιδος ἐκ τῶν διαπρεπουσῶν εἰς τῆς πρωτευούσης τὰς συναναστροφάς.

Μετά τινα δὲ χρόνον, συνεκδραμὼν εἰς τὰ Μέγαρα πάλιν μετὰ τῆς κ. Μαυροκορδάτου (Μαρῆς), τῆς κ. Ρέινεκ καὶ ἄλλων, κατέλυσσα, ἐπ' ὀλίγας ὥρας, εἰς τοῦ δημάρχου, καὶ ἐκεῖ ἀπήντησα τὴν ἄλλην νεάνίδα, ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα προσκληθεισῶν εἰς τὴν Αὐλήν, οὐχ ἥττον ὠραίαν τῆς πρώτης. Ἐν ᾧ δὲ συνδιελεγόμην μετ' αὐτῆς, ἐπῆλθε καὶ ἡ πρώτη, φίλη αὐτῆς οὖσα, καὶ ἦν ἀμφοτέρων ἡ συνδιάλεξις εὐφυῆς καὶ πλήρης φαιδρότητος.

— Δὲν μ' ἐξηγεῖτε, ταῖς εἶπον, πῶς νέαι, ὥς σεῖς, εἰσθε ἀκόμη ἄγαμοι εἰς τὴν ἡλικίαν σας; διότι πρέπει νὰ πλησιάζητε εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔτος. Εἶναι τόσον ἀπειρόκαλοι οἱ Μεγαρεῖς;

— Ὅχι, τοῦτο δὲν εἶναι, μοὶ ἀπεκρίθη ἡ μία γελῶσα. Ἀλλὰ ποῖον θέλετε νὰ πάρωμεν; Αὐτοὶ εἶναι ὅλοι χονδροὶ γεωργοί, δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς. Ἡμεῖς θέλομεν καλοὺς ὑπαλλήλους μὲ καπέλλον καὶ μὲ βελάδαν, ὥς εἶναι εἰς τὰς Ἀθήνας.

— Ἡξεύρεις τί; τῇ εἶπεν ἡ ἄλλη. Νὰ πληρώσωμεν ἓνα κήρυκα εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅστις νὰ κηρύξῃ εἰς τὰς ὁδοὺς, ὅτι εἰς τὰ Μέγαρα ὑπάρχουν δύο κοράσια καλὰ καὶ ὠραῖα καὶ δι' αὐτὰς ζητοῦνται δύο κομποὶ νέοι ἐκ τῆς τάξεως τῶν ὑπαλλήλων.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡστειεύοντο αὐται αἱ ἐκ φύσεως ἀγχίνοες θυγατέρες τῶν Μεγαρέων γεωργῶν, αἵτινες, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Αὐλήν, οὐδόλως ἐφαίνοντο ἐκτετοπισμέναι.

Δὲν ἦσαν δ' αἱ παραστάσεις αὐται, αἱ ἐν ταῖς Βασιλικαῖς αἰθούσαις, αἱ πρῶται, ὧν μετέσχεν ἡ ἀνωτέρα κοινωνία τῶν Ἀθηναίων. Πρὸ αὐτῶν εἶχον γίνεαι καὶ παρὰ τῷ Πρόσβει τῆς Ρωσσίας, ὧν μετέσχον, ὥς ἡθοποιοὶ, ὁ κ. Ὁζερόφ καὶ ἡ κ. καὶ ὁ Πρόσβυς τοῦ Βελγίου, κ. Βλενδέλλ, καὶ ἡ κ. Μαρία Τυπάλδου, ἔπειτα κ. Ρώμα.

Ἐκεῖ δ', ἄλλην ἐσπέραν, ἐψάλη καὶ ὁλόκληρον τὸ Stabat mater τοῦ Ροσσίνι, καὶ ἡ Καρολίνα μετέσχε τῆς συμφωνίας, ἀναλαβοῦσα ἐν τῶν πρωτίστων μερῶν ἐν τῷ χορῷ, ὥς μεσόφωνος (contralto).

Καὶ παρ' ἡμῖν δέ, ὅτε ἤμην ἐν τῷ ὑπουργείῳ, εἵχομεν ἰδρύσει μίαν ἐσπερινὴν σκηνήν, καὶ παρέστησαν κωμωδίαν ὁ Κλέων μετὰ τῶν νέων Βυζαντίων καὶ ἄλλων φίλων του.

Περὶ τὸ τέλος δὲ τῆς πρώτης παραστάσεως ἐν τοῖς ἀνακτόροις, διαρκούσης τῆς συναναστροφῆς, ἀφίχθη τις εἵδησις, ἣτις συνετάραξεν ὅπως οὖν τὴν εὐθυμίαν καὶ τὰς ὥραιας ἐντυπώσεις τῆς ἐσπέρας ἐκείνης. Ἐν Ναυπλίῳ ἐρρέθη ὅτι συνέβησαν ἐπαναστατικαὶ ταραχαί, εἰσηγήσει ἑνὸς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ, τοῦ Δημ. Γρίβα, τὴν ἐπαύριον δ' ἐγνώσθη διαρρήδην ὅτι ὁ Γρίβας τῷ ὄντι ἐπανεστή ἐν Ναυπλίῳ καὶ παρέσυρε καὶ τὴν φρουρὰν τοῦ Παλαμιδίου. Μετὰ τινος δ' ἡμέρας ἐστασίασε καὶ ὁ Λεωτσάκος ἐν Σύρῳ, καὶ τὰ ὀλέθρια σπέρματα ἀνὰ πᾶσαν ἐξετάθησαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐμφύλιον ἔρρευσεν αἷμα.

Οὗτος ἦν ὁ δηλητηριώδης καρπὸς τῆς ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως ἀνοχῆς ὑπουργείων φατριαστικῶς ἐπεμβαινόντων εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς· διότι αἱ ἡττώμεναι φατρίαι ἐθεώρουν, ὡς ἀντίπαλον αὐτῶν, αὐτὴν τὴν κυβέρνησιν, καὶ εἰς τὴν ὑπερέχουσαν αὐτῆς δύναμιν, καὶ τὴν πρὸς σκοποὺς ἰδιοτελεῖς καὶ τὴν καταπάτησιν ἢ καταδολίευσιν τῶν νόμων, ἀντέταττον τὴν παράνομον ἐπανάστασιν, νομίζοντες ὅτι ἐποιοῦντο χρῆσιν δικαίας ἀμύνης. Θύματα τῶν ἀπαισίων τούτων καιρῶν καὶ τῆς ἀξιοθρονηήτου των πλάνης ἔπεσαν ἐν Κύθνῳ καὶ πρὸ τοῦ Ναυπλίου οὐκ ὀλίγα, ἐν οἷς καὶ γνωστοί, ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Μωραΐτινι (ἀδελφὸς τῆς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης θερμῶς ἐπαινεθείσης διὰ τὴν χάριν, μεθ' ἧς ὑπεκρίθη), ὁ Βρατσάνος καὶ ἄλλοι νέοι, ἐν λυπηρᾷ ἀγνοίᾳ διατελοῦντες οἱ ἴδιοι τοῦ τὶ ἐπεδίωκον, ἀκρίτως παρασυρόμενοι ὑπὸ δημαγωγῶν, καὶ νομίζοντες ὅτι ὑπηρετοῦν τὴν πατρίδα, ὅτε διὰ μητροκτόνων ὀπλῶν τὴν ἐσφαγίαζον. Ἀφ' οὗ δ' οἱ λοιποὶ παραδοθέντος τοῦ Ναυπλίου, ἐζήτησαν ἀμνηστείαν καὶ ἔτυχον αὐτῆς παρὰ τοῦ Βασιλέως, ὅστις ὥκτειρεν αὐτοὺς μᾶλλον, ἢ ὅτι ἐπεθύμει τὴν τιμωρίαν των, ἐσβέσθη μὲν ἡ ἐπανάστασις, ἀλλ' ἔμενον αὐτῆς αἱ ἀφορμαὶ καὶ τὰ ἐναύσματα ἀδήλως ὑποκαίοντα, μέχρις οὗ ἐξῆψαν αὐτὰ αὐθις τὴν τελικὴν καὶ μεγάλην πυρκαϊάν.

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ὅμως, ἐτύφλωττον πρὸς τοῦτο, καὶ ἡ κυρία Πλουσκὼ μοὶ ἔλεγεν, ὅτι τὸ τότε ὑπουργεῖον ἦτον τῶν ὑπουργείων τὸ ἄριστον, καὶ ὅτι πᾶσα χορήγησις ἀμνηστίας ἦν σφάλμα, ἐνισχύον τὴν κακουργίαν. Ὁ κ. Bourée δὲ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν, ἀφ' ἐτέρου, μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἦν ἀναπόφευκτος ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὑπουργείου, ἡ γενικὴ ἀμνηστία, καὶ ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου.

Διὰ τοῦ κ. Πρέσβεως τῆς Πρωσίας εἶχον ζητήσῃ καὶ ἐπιτύχει παρὰ τοῦ Βασιλέως του τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ ἐκπαιδευθῇ ὁ υἱός μου Ἀριστείδης εἰς τὸ ἐν Βερολίνῳ στρατιωτικὸν σχολεῖον, ἔνθα τὸν ἔπεμψεν ἔξ Ἀγγλίας ἡ μήτηρ του.

Ἐγὼ δέ, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, ἐπείσθην νὰ παρακολουθήσω εἰς μικρὰν ἐκδρομὴν τοὺς ἀδελφοὺς Πέτρον καὶ Κωνσταντῖνον Παπαρρηγοπούλους, τοῦ πρώτου ἔχοντος νὰ μεταβῇ εἰς Πάτρας διὰ δικηγορικὴν τινα ὑπόθεσιν. Τὴν 4 Ἀπριλίου ἀπῆλθομεν διὰ θαλάσσης, ἱκανῶς τεταραγμένης, εἰς Κόρινθον, ὅπου ἐφιλοξενήθημεν ὑπὸ τοῦ ἐπάρχου κ. Μουντζουρίδου. Ἀλλ' ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐνέσκυψε τοιαύτη καταιγὶς, ὥστε ὁ Κορινθιακὸς κόλπος, ὑπὸ δυτικοῦ ἀνέμου μαστιζόμενος, ἦν ὅλος ἀφρός, καὶ ἔχεϊτο πρὸς τὸν Ἰσθμόν, ὥς τις ἀπέραντος καταρράκτης, ἀπειλῶν νὰ τὸν κατακλύσῃ. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιβίβασις εἰς τὸ ἀτμόπλοιον ἦν, οὐχὶ ἐπικίνδυνος, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἀδύνατος, δι' ὃ καὶ ἐμείναμεν ἐν Κορίνθῳ, ἐμάθομεν δ' ἔπειτα ὅτι οἱ ἐπιβάται, μετὰ μακρὰν ἀγωνίαν καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν φοβούμενοι ὅτι θὰ κατεβυθίζοντο, ἔφθασαν, κακῶς ἔχοντες, εἰς Πάτρας, καὶ αὐτοὶ δυσπιστοῦντες πρὸς τὴν σωτηρίαν των. Ἡμεῖς δὲ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ τῶν Σκιρρωνίδων πετρῶν ἐπανήλθομεν τὴν ἐπαύριον εἰς τὰ Μέγαρα, ὅπου, προειδοποιηθεῖσα, μᾶς περιέμενεν ἡ κ. Π. Παπαρρηγοπούλου, καὶ ἐφ' ἀμάξης ἐπεστρέψαμεν εἰς Ἀθήνας.

Ἀποτυχούσης λοιπὸν τῆς πρώτης ταύτης ἐκδρομῆς, σχεδὸν ἀμέσως ἐπεχείρησα ἄλλην, λαμπρὰν ἐκείνην καὶ ἐπιτυχεστάτην. Τὴν 13 Ἀπριλίου, ὑπὸ τοῦ κ. Β. Μελά προσκληθεὶς, ἀπῆλθον εἰς Πόρον μετὰ τῆς συνοδίας του, συγκειμένης ὑπὸ τῆς χαριεστάτης καὶ ἀγγίνοος συζύγου του, κ. Τερψιχόρης, ὑπὸ τῆς ὡραίας κ. Παραμυθιώτη (τὸ γένος Πάνου, εἶτα δὲ τὸν μαρκήσιον Tacher

de la Pagerie νυμφευθείσης) μετὰ τοῦ συζύγου της, ὑπὸ τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Μηλιώτου, τῆς κ. Βικέλλα καὶ ἄλλων τινῶν.

Ἡ θαλασσιπλοῖα ὑπῆρξε μαγευτική, καὶ διετρέξαμεν τῆς χαριεστάτης ἐκείνης νήσου τὰς ὠραιότερας καὶ μᾶλλον ἀξιοθεάτους τῶν θέσεων, κυρίως ὑπὸ τὴν ἐμὴν ὁδηγίαν, διότι τὰς ἐγνώριζον ἐκ προγενεστέρων ἐπισκέψεων, διανυκτερεύσαντες δ' ἐκεῖ, ἐπανήλθομεν τὴν ἐπαύριον.

Τὰ τῆς ἐκδρομῆς ταύτης περιττὸν ἐνταῦθα ν' ἀπομνημονεύσω, διότι τὰς κυριωτέρας τῶν περιγραφῶν περιέλαβον εἰς τὸ διηγημάτιον, τὸ ἐπιγραφέν «Ἐκδρομὴ εἰς Πόρον», ὃ μετὰ ταῦτα ἔγραψα καὶ ἀφιέρωσα εἰς τὴν κ. Τερψιχόρην, ἀποῦσαν τότε πλέον εἰς Ἀγγλίαν, διότι, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς της, εἶχεν ἀπαιτήσει παρ' ἐμοῦ νὰ ἐκθέσω ἐγγράφως τὰς τερπνὰς ἐντυπώσεις, ἃς τότε ἐλάβομεν. Ἐν ὅμως δύναμαι σήμερον νὰ ὁμολογήσω, ὅτι εἰς τὴν Ἀγγελικὴν τοῦ διηγήματος ἐκείνου ἐπροσπάθησα νὰ συνδυάσω ὁμοῦ τὰς δύο συνοδοιπόρους μου.

Ὡς χαρακτηρισμὸν δὲ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς φαιδρότητος τοῦ χαρακτῆρος τῆς κ. Τερψιχόρης θ' ἀναφέρω, προσέτι, ὅτι τὴν νύκτα κατελύσαμεν, ἄλλος μὲν ἀλλαχοῦ, ὃ δὲ κ. Μελάς μετὰ τῆς συζύγου του, καὶ ἐγὼ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Γκιώνη, οὗ ὁ πρόσγαιος δόμος ἦν οἶνοπωλεῖον, καὶ ἐπειδὴ ἦν τότε μεγάλη ἐορτή, ὥς καὶ ἐν τῷ διηγήματι λέγω, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐξηκολούθουν χοροὶ παταγώδεις, ἄσματα μετὰ θορυβωδεστάτων καί, κατ' ἐμὲ κᾶν, ἥκιστα μελωδικῶν ὀργάνων, καὶ βοαὶ καὶ φωναὶ τοσοῦτον ἀπελπιστικάι, ὥστε, περὶ τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἶδον τὸν κ. Μελᾶν ἐν ἀπελπισίᾳ καὶ ἐν νυκτικῇ ἀναβολῇ ἐξελθόντα τοῦ κοιτῶνος του· ὀργὴν δὲ πνέων, κατῆλθεν εἰς τοῦ ξενοδόχου καὶ ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ ὀριστικῶς νὰ διατάξῃ τέλος τὴν παῦσιν τῶν εὐωχιῶν, εἰς ὃ ὅμως οὐδαμῶς εἰσηκούσθη, διότι αὐτὸς ὁ ξενοδόχος ἦν ὁ πρῶτος τῶν εὐωχουμένων· μόνον δὲ περὶ τὴν τρίτην τῆς πρωΐας βαθμηδὸν τῶν ἰάκχων ἀποσβεσθέντων, κατωρθώσαμεν νὰ κλείσωμεν τοὺς ὀφθαλμούς. Ὅτε δὲ, μετ' οὐ πολὺ, ἐγερωθεῖσα, ἐξῆλθε καὶ ἡ κ. Μελά, τῇ εἶπον, ὅτι λυποῦμαι διότι τόσον κακὴν ἐπέρασε νύκτα, ἕνεκα τῶν παροινούντων ἐκείνων ἀνθρώπων. Ἡ δὲ ἀπάντησίς της ἦτον,

— Οἱ καλοὶ ἄνθρωποι ! Πόσον εἶναι εὖθυμοι καὶ φαιδροί !
Εἶναι τῷ ὄντι χαρμόσυνον νὰ τοὺς ἀκούῃ τις !

Περὶ δὲ τοῦ κ. Μελά θὰ μοὶ ἀρκέσῃ ν' ἀπομνημονεύσω, ὅτι, κατὰ τὸν πλοῦν ἡμῶν ὀπίσω εἰς Ἀθήνας, ἡ θάλασσα ἦν τεταραγμένη, ὥς ἐπίσης καὶ ἐν τῷ διηγήματι. Ἐπειδὴ δὲ ἐγόγγιζεν ἡ κ. Μελά εἰς τὸν παρακείμενόν μοι κοιτῶνα, ἤκουσα τὸν κ. Μελά, ὅστις εἰς τὸν ἀπέναντι ἐκοιμᾶτο, νὰ τῇ ἀποτείνῃ τὸ ἐπόμενον αὐτοσχεδίασμα,

« Μήπως ὅλα ἡμποροῦν
νὰ πηγαίνουν κατὰ ροῦν,
Τερψιχόρη μου φίλτατη ;
Θὰ στραβώσῃ δὰ καὶ κάτι,
γιὰ νὰ μὴ μᾶς πιάνῃ μάτι ».

Μεταβολὴ Ὑπουργείου.

Ἡ ἀνάγκη, τέλος, τῆς ἀλλαγῆς ὑπουργείου ἐγένετο καταφανής, ὥστε καὶ αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως οἱ δισταγμοὶ ἐνικήθησαν. Τὸ ὑπουργεῖον παρητήθη τὴν 24ην Ἀπριλίου, καὶ αἱ Βουλαι ἀνεβλήθησαν ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Μετὰ τὸν Τρικούπην (τὸν γέροντα), ὅστις ἠρνήθη, καὶ τὸν Βούλγαρην, ὅστις, οὐχὶ μόνον τὴν διάλυσιν ἀπῆτει, ἀλλ' ἤδη ὠμύλει περὶ ἐθνοσυνελεύσεως; καὶ ἀφ' οὗ λόγος ἐγένετο περὶ Ψύλλα καὶ ἄλλων, ἐκάλεσε τέλος ὁ Βασιλεὺς τὸν Κανάρη. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κανάρης, ὅστις εἶχεν ἡρωϊκὴν μὲν τὴν καρδίαν, οὐχὶ δὲ καὶ οἷαν αἱ περιστάσεις ἀπῆτουν ὀξεῖαν τὴν κρίσιν περὶ ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων, συνυπουργοὺς του ἐζήτησε τὸν Παναγιώτην Σοῦτσον καὶ τὸν Μιχαὴλ Σχινᾶν, ἐπέμεινε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τῆς Βουλῆς τὴν διάλυσιν, ὥστε καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποστὰς ὁ Βασιλεὺς, ἀπετάθη πρὸς τὸν Διομήδην Κυριακόν.

Καίτοι οὐδόλως θεωρῶν τοῦτον κατάλληλον διὰ τὰς περιστάσεις, ἀλλὰ γνωρίζων καὶ ἐκτιμῶν τὸν ἔντιμον χαρακτῆρα καὶ τὸν πατριωτισμόν του, βλέπων δὲ τὸν κορυφούμενον κοινὸν ἐρεθισμόν, καὶ φρονῶν, ὅτι πρὸ πάντων ἔπρεπε νὰ ἐξέλθῃ ὁ Βασιλεὺς